

RES ACADEMICAE

ISSN 1428/3107

Nr 1/2018

Biuletyn Informacyjny
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie

■ Jest szóste uprawnienie do nadawania stopnia doktora
str. 3

■ Akt nominacyjny dla prof. Janusza Spyry
str. 10

■ Z biegiem lat, zbiegiem dni – jubileusz prof. Iwony Nowakowskiej-Kempnej
str. 9

Inauguracja Roku Akademickiego 2017 / 2018

fot. Adrian Kaptacz

Inauguracja roku 2017/2018

*Wystąpienie prorektora ds. nauki
dr. hab. Janusza Kapuśniaka, prof. AJD*

Wystąpienie Biskupa Seniora ACz Antoniego Długosza

Wystąpienia Posel Haliny Rozpondek

Wystąpienie Senatora Artura Warzochy

*Posel Tomasz Jaskóła gratuluje prorektor ds. studenckich
dr. hab. Grażynie Rygał, prof. AJD*

*Wystąpienie przewodniczącego Rady Miasta Częstochowy
Zdzisława Wolskiego*

*Wystąpienie prof. Michaela Scharpfa z niemieckiej
Hochschule Bundesagentur für Arbeit*

Szanowni Czytelnicy!

Jaka jest najważniejsza informacja tego numeru? – zdecydowanie ta zamieszczona w szczegółach poniżej, a dotycząca uzyskania przez Uczelnię uprawnień do nadawania stopnia doktora sztuk plastycznych w zakresie sztuk pięknych. Uroczyste odnotowujemy, że po chemii, fizyce, historii, językoznawstwie i literaturoznawstwie jest to szóste tego typu uprawnienie. I kto wie, czy nie najważniejsze? – wszak dzięki tej „szóstce” Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie spełnia wymagania, które Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego postawiło przed Uczelnią, by mogła starać się o przekształcenie w uniwersytet. Niezwykle miło więc ogłosić, że spełniamy wymagania i rozpoczęliśmy starania o zmianę nazwy Uczelni. Ważnym podkreślenia jest, że uniwersytet w Częstochowie to spełnienie ambicji wielu pracowników Uczelni, studentów, doktorantów, absolwentów i zwyczajnie wszystkich, którzy identyfikując się z nią, dołączają do wciąż poszerzającego się grona jej przyjaciół i sympatyków. Stąd, jednym słowem, uniwersytecie – przybywaj jak najszybciej!

W numerze Czytelnicy znajdą również informację o sukcesach naszych pracowników. Janusz Spyra odebrał z rąk Prezydenta RP nominację profesorską. W materiale autorskim prof. Iwona Nowakowska-Kempna opowiada o swojej karierze w kontekście jubileuszu 45 lecia pracy naukowo-dydaktycznej.

Miło i przyjemnie pisze się teksty o studentach, zwłaszcza takich, którzy na studia do Akademii przyjeżdżają z egzotycznej Republiki Południowej Afryki! Jakimi drogami zdążył do naszej Uczelni Adam Chałuda, poszukajcie w numerze. Warto również kilka słów poświęcić bieżącemu numerowi. Postanowiliśmy nieco odświeżyć szatę, proponując ją w nowym, przejrzystym charakterze. Cichutko liczymy na pełne zrozumienie i aprobatę ze strony Szanownych Czytelników!

Redakcja

SPIS TREŚCI

- Jest szóste uprawnienie do nadawania stopnia doktora 3
- Inauguracja Roku Akademickiego 2017 / 2018 4
- Najnowsza publikacja Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego 8
- Z biegiem lat, z biegiem dni... 8
- Akt nominacyjny dla profesora Janusza Spiry 11
- Nowości Wydawnictwa AJD 12
- *czy świat umrze trochę kiedy ja umrę (...)* 13
- Konferencja o dyplomacji europejskiej i światowej 14
- Międzynarodowa Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa *Lekarz na prowincji* 15
- Nasz profesor członkiem Akademii Socjalnych Nauk Ukrainy 16
- Nagroda dla studentów kulturoznawstwa 16
- Krzysztof Kasprzak gościem częstochowskiego oddziału Towarzystwa Historycznego im. Szembeków 17
- Wieści z realizacji projektu *Wychować człowieka mądrego* 18
- Studentów Akademii historii niezwykle – z RPA na studia do Częstochowy 18
- By pamięć o Marszałku przetrwała 21
- Kalejdoskop wystawienniczy Biblioteki Głównej Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie 22
- Spotkanie z literacką twórczością Zdzisława Beksińskiego 23
- Przypomnieli o Lwowie, upamiętnili Stefana Banacha 24
- Wspomnienie o Profesorze Józefie Świątku (1940-2017) 25

Jest szóste uprawnienie do nadawania stopnia doktora

Decyzją Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Instytut Sztuk Pięknych Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie uzyskał uprawnienie do nadawania stopnia doktora sztuk plastycznych w zakresie sztuk pięknych. Postanowienie zapadło 29 stycznia.

To szóste w Akademii im. Jana Długosza uprawnienie otwiera Uczelni drogę do przekształcenia w uniwersytet przymiotnikowy. Należy odnotować, że 31 stycznia podczas posiedzenia Senatu Akademii im. Jana Długosza podjęta została uchwała wyrażająca pozytywną opinię w przedmiocie zmiany nazwy uczelni, a także upoważniająca Jej Magnificencję Rektor dr hab. Annę Wypych-Gawrońską, prof. AJD do wszelkich działań zmierzających do wykonania uchwały.

Inauguracja Roku Akademickiego 2017 / 2018

📷 Marek Makowski

Pod nieobecność JM Rektora dr hab. Anny Wypych-Gawrońskiej, prof. AJD 47. Inaugurację roku akademickiego poprowadził prorektor ds. nauki dr hab. Janusz Kapuśniak, prof. AJD. Zaprezentował przemówienie przygotowane przez panią Rektora

Uroczysta Inauguracja, którą prowadzi prorektor ds. nauki dr. hab. Janusz Kapuśniak, prof. AJD (po prawej: prorektor ds. studenckich dr hab. Grażyna Rygał, prof. AJD, od lewej: prorektor ds. rozwoju dr hab. Zygmunt Bąk, prof. AJD)

Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie rozpoczyna dziś 47. rok swojej działalności. Bardzo się cieszę, że w tej ważnej dla społeczności akademickiej uroczystości bierze udział tak wielu znamienitych Gości – przedstawiciele różnych środowisk współpracujących z naszą Uczelnią oraz uczelni polskich i zagranicznych. Dziękuję wszystkim Państwu za przybycie. Z wielką radością witam na dzisiejszej uroczystości studentów, doktorantów oraz pracowników Uczelni, w tym przede wszystkim studentów i doktorantów pierwszego roku rozpoczynających w Akademii im. Jana Długosza studia wyższe.

Początek roku akademickiego jest wielkim świętem, a uroczyste inauguracje wrosły w tradycję i kulturę akademicką, mając szczególne znaczenie dla całej społeczności Uczelni. Jest to bowiem czas, gdy

można na krótko spojrzeć wstecz i podsumować to, co zrobiliśmy do tej pory, a mając poczucie dobrze wykonanej pracy, z odwagą i nadzieją przygotować się na to, co nas czeka. Wskazanie najważniejszych dokonań Akademii jest też źródłem informacji o Uczelni, którą nowi studenci wybrali jako miejsce zdobywania wiedzy, nabywania umiejętności i dalszego rozwoju.

Jesteśmy przekonani, że nowi studenci będą zadowoleni ze swojego wyboru, ponieważ rozpoczynają naukę w Uczelni o wieloletniej tradycji, równocześnie Uczelni dynamicznie się rozwijającej, zmieniającej, umacniającej swoją pozycję w świecie nauki i edukacji.

Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie jest uczelnią o profilu uniwersyteckim, prowadzącą dzia-

łałność naukową i dydaktyczną we wszystkich obszarach wiedzy. Mającą na swoim koncie liczne sukcesy w wielu zakresach. Wymieńmy choć kilka z ostatniego roku akademickiego:

- pracownicy i doktoranci Akademii uzyskali projekty naukowe finansowane w drodze konkursowej, ogłaszane przez Narodowe Centrum Nauki, kilkoro otrzymało stypendia naukowe, w tym w ramach programu ministerialnego Mobilność Plus,

- odbyło się kilkanaście konferencji naukowych, w tym większość o zasięgu międzynarodowym,

- uzyskaliśmy środki na finansowanie wielu działań naukowych i dydaktycznych w ramach konkursów, w których wygraliśmy w konkurencji z silnymi ośrodkami naukowymi. Wiele z wygranych projektów ma prestiżowy charakter i prowadzonych jest wspólnie z partnerami polskimi i zagranicznymi.

Spośród realizowanych właśnie projektów warto wymienić projekt rozwijający Centrum Transferu Wiedzy i Innowacji w Obszarze Nauki i Sztuk, projekt Wydziału Filologiczno-Historycznego popularyzujący filozofię w szkolnictwie niższych szczebli, prowadzenie przez ten sam Wydział Szkoły Letniej Języka i Kultury Polskiej –środki otrzymaliśmy w ramach konkursu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, projekt wspierający realizację programu kształcenia w tym poprzez płatne staże dla studentów na kilku kierunkach – osobne projekty dla kierunków Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego dietetyka i informatyka, a także dla kierunku fizjoterapia prowadzonego przez Wydział Pedagogiczny. Uczelnia w ubiegłym roku akademickim uzyskała środki na realizację projektu wspierającego mobilności studentów i pracowników kierunku praca socjalna –projekt prowadzony jest wspólnie przez Wydział Pedagogiczny z uczelniami ukraińskimi w ramach programu ERASMUS PLUS i kolejny projekt także realizowany w ramach tego programu w zakresie doradztwa zawodowego z dwiema partnerskimi uczelniami zagranicznymi (Hochschule der Bundesagentur Fuer Arbeit oraz University of Split). Dosłownie kilka dni temu otrzymaliśmy informację o uzyskaniu przez Uczelnię znacznych środków w konkursie Ministerstwa Zdrowia na realizację kształcenia, w tym płatne staże dla studentów na kierunku pielęgniarstwo, prowadzonego przez Wydział Matematyczno-Przyrodniczy.

Oprócz powyższych uzyskaliśmy w poprzednim roku akademickim środki na finansowanie kilku projektów podnoszących kompetencje zawodowe kadry dydaktycznej, w tym na projekt „nauczyciel zawodowiec”, a także projekt, w którym Akademia jest jedy-

ną uczelnią wyższą realizującą wspólnie z Instytutem Tutoringu Szkolnego Towarzystwa Edukacji Otwartej z Wrocławia program rozwoju tutoringu w polskich szkołach – projekt uzyskał dofinansowanie w Ministerstwie Edukacji Narodowej. Uczelnia jest ponadto współpartnerem w ramach wygranego niedawno projektu *Wykorzystanie wymian wirtualnych w efektywnym nauczaniu online*, którego głównym koordynatorem jest University of Groningen w Holandii i w którym będziemy współpracować z uczelniami z Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, Włoch, Szwecji, Francji oraz Belgii.

Szanowni Państwo,

- w ubiegłym roku znacznie rozwinęła się kadra akademicka, wiele osób uzyskało wyższe stopnie i tytuły naukowe;

- wiele działań zostało podjętych w celu wzmocnienia umiędzynarodowienia, w ubiegłym roku odwiedziły nas delegacje na czele z rektorami z kilku krajów, w tym z Czech, Francji, Niemiec i Ukrainy, wzmocniliśmy już istniejącą współpracę i nawiązaliśmy nowe kontakty, prowadzimy wspólnie z zagranicznymi uczelniami istotne projekty dydaktyczne i naukowe, kadra, studenci i doktoranci zintensyfikowali swoją działalność w zakresie wyjazdów zagranicznych i staży. Jeszcze raz mocno podkreślę rangę tę współpracy, której dowodem jest również obecność na dzisiejszej inauguracji delegacji z wielu za-przyjaźnionych uczelni;

- wzmacniamy naszą współpracę z uczelniami polskimi, wspólnie realizujemy projekty naukowe i dydaktyczne, mieliśmy szansę wymiany doświadczeń we wszystkich obszarach działalności uczelni w ramach Konferencji Rektorów Uczelni Pedagogicznych, która odbyła się w naszej Uczelni i której gościem była Minister Edukacji Narodowej;

- prężnie działają wydawnictwo i biblioteka Uczelni;

- upowszechnialiśmy i popularyzowaliśmy wiedzę w otoczeniu Uczelni, realizując projekty kilku Akademii czy Uniwersytetów... przy Akademii, takich jak Akademia Młodego Wynalazcy, Akademia w Bibliotece, Akademia Dziecka i Rodzica, Uniwersytet III Wieku;

- wzmacnialiśmy i stale wzmacniamy nasze kontakty z pracodawcami i otoczeniem społeczno-gospodarczym miasta i regionu, które wspiera Uczelnię – bardzo dziękuję za przychyłność okazywaną Akademią, kieruję słowa podziękowania szczególnie do Regionalnej Izby Przemysłowo-Handlowej oraz do Stowarzyszenia Pracodawców Lewiatan;

- jak co roku możemy pochwalić się wynikami sportowymi naszych studentów uzyskujących tytuły mistrzowskie w różnych dyscyplinach.

Szczególnym wydarzeniem roku akademickiego 2016/2017 była realizacja porozumienia z Wyższą Szkołą Hotelarstwa i Turystyki, która doprowadziła do pewnej formy konsolidacji obu uczelni, dzięki której aktywa naukowe oraz dorobek w zakresie kształcenia WSHiT stały się jednym z elementów współtworzących Akademię, a w przyszłości – miejmy nadzieję – jeszcze kolejną, wyższą formę akademickiej instytucji.

Szanowni Państwo,

Działalność naukowa i praca wszystkich jednostek Uczelni pozwalają prowadzić kształcenie studentów i doktorantów na najwyższym poziomie. W zakresie dydaktyki Akademia ma do zaoferowania kierunki studiów we wszystkich niemal obszarach i dziedzinach. W ostatnim roku zwiększyliśmy ofertę kierunków z obszaru nauk o zdrowiu, uruchamiając na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym kosmologię i otrzymując zgodę na kierunek pielęgniarstwo, którego pierwszy cykl właśnie się rozpoczyna. Wydział Pedagogiczny otrzymał z kolei uprawnienia do prowadzenia pięcioletnich studiów fizjoterapia. Rozwijają się nauki społeczne, ekonomiczne i humanistyczne, tu przede wszystkim warto podkreślić sukces Uczelni, jakim było otrzymanie uprawnień do prowadzenia pięcioletnich studiów na kierunku prawo na Wydziale Filologiczno-Historycznym, ale także uruchomienie nowych kierunków rachunkowość i podatki, dziennikarstwo i kultura mediów oraz bezpieczeństwo narodowe na drugim poziomie kształcenia. Wydział Sztuki z kolei przyjął po raz pierwszy studentów na kierunek fotografia i kreacja przekazu wizualnego.

Już istniejące kierunki uzyskują prestiżowe certyfikaty, jak prowadzone na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym studia na kierunku inżynieria bezpieczeństwa, który uzyskał w ubiegłym roku certyfikat „Studia z Przyszłością”. Jest to drugi kierunek z tym certyfikatem w naszej Uczelni, po pracy socjalnej prowadzonej przez Wydział Pedagogiczny. Rozwijają się studia doktoranckie, w ubiegłym roku dzięki uzyskaniu uprawnień do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie językoznawstwo uruchomiliśmy kształcenie na III stopniu właśnie w tym zakresie. Szeroką ofertę studiów I, II i III stopnia wzbogacają studia podyplomowe i kursy, realizowane w zakresach odpowiadających kierunkom rozwoju

Uczelni. Zwracam szczególną uwagę na prowadzone przez Wydział Filologiczno-Historyczny wspólnie z placówkami medycznymi Częstochowy i regionu studia podyplomowe w zakresie logopedii i neurologopedii, a także na studia z zakresu ochrony danych osobowych prowadzone przez Wydział Matematyczno-Przyrodniczy wspólnie z instytutem certyfikującym uzyskane uprawnienia.

W rozpoczynającym się właśnie roku akademickim będziemy wciąż intensywnie pracować nad wysoką jakością programów kształcenia, szczególną uwagę poświęcając nowym kierunkom, które muszą dobrze określić swoje miejsce na mapie dydaktycznej szkół wyższych w Polsce. Przygotowujemy się oczywiście do uzyskania uprawnień do prowadzenia kolejnych kierunków, w tym również bardzo prestiżowych dla miasta i regionu. Mamy też nadzieję na nowe kierunki studiów III stopnia dzięki uzyskaniu kolejnych uprawnień do nadawania stopnia doktora.

Drodzy Studenci i Doktoranci!

Nasza Uczelnia oferuje Wam dużo możliwości rozwoju, wynikających z programów kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów, łącznie z tą częścią programów, które studenci wybierają sami. Chcę szczególną uwagę zwrócić Wam na kursy językowe, stające się wizytówką naszej Uczelni i dowodem na podejmowanie wszelkich działań, które pozwolą absolwentom Akademii poczuć się pewnie na rynku pracy. Wprowadzenie kursów jako programów do wyboru jest bowiem odpowiedzią na zapotrzebowanie pracodawców i na wymagania współczesności, w której żyjemy. Każdy nasz student może nie tylko kształcić się w zakresie języka obcego obowiązkowego w programach kształcenia, ale dodatkowo może wybrać inny język obcy, w tym tzw. „język rzadki”. W ubiegłym roku aż 300 studentów i doktorantów zdobyło certyfikaty języków hiszpańskiego, portugalskiego, czeskiego, słowackiego, francuskiego, ukraińskiego, włoskiego, rosyjskiego, na różnych poziomach angielskiego i niemieckiego. W tym roku większość tych studentów będzie kształcić się dalej na wyższych poziomach, ponadto uruchamiane będą kursy dla początkujących. Proszę o wybieranie tych programów, oferowanych przez nową jednostkę Uczelni – Akademickie Centrum Kształcenia Ustawicznego, ponieważ nie ma silniejszego kandydata na rynku pracy niż osoba z rozszerzonymi kompetencjami językowymi. W ten profil działalności naszej Uczelni doskonale wpisuje się również prowadzenie przez pracowników Studium Nauki Języków Obcych egzaminów TOEIC. Dzięki współpracy z CENTRUM

SZKOLENIOWO-DORADCZYM DR KURNICKI w Zabrze w zakresie projektu współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Osi Priorytetowej XI *Wzmocnienie potencjału edukacyjnego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego* w poprzednim roku nasza Uczelnia przeprowadziła dla studentów, doktorantów i pracowników 1200 bezpłatnych egzaminów TOEIC, w pełni potwierdzonych przez certyfikujące egzamin uczelnie amerykańskie. W tym roku odbędą się kolejne bezpłatne egzaminy, na które zapraszamy również uczniów liceów współpracujących z Akademią.

Siłą naszej Uczelni są także nowoczesne metody dydaktyczne, tutoring i e-learning. Tutoring został wprowadzony na stałe do naszych metod kształcenia. Studenci mogą wybierać zajęcia prowadzone przez profesjonalnie przeszkoloną i certyfikowaną kadrę tutorów, którzy pokierują studentów w drodze rozwoju naukowego.

Zarówno wspomniane języki rzadkie, jak i tutoring są elementami autorskiego programu naszej uczelni w zakresie kształcenia do wyboru. Możecie jako studenci wybierać również inne zajęcia, także te z wychowania fizycznego. Korzystajcie z tych zajęć, tworząc własne programy kształcenia i uzupełniając dodatkowymi umiejętnościami kompetencje nabyte w ramach podstawowych planów studiów.

Pomoże Wam w tym także rozwijające się w naszej Uczelni kształcenie na odległość, tu również stale prowadzone są certyfikowane szkolenia dla nauczycieli akademickich, aby kadra mogła prowadzić zajęcia on-line z wykorzystaniem nowoczesnych metod. Kształcenie na odległość ma służyć rozwojowi elastycznie organizowanej dydaktyki, sprzyjającej studentom, a także słuchaczom studiów podyplomowych i kursów.

Szanowni Państwo,

Stoimy na progu nowego roku akademickiego, który jest nowy podwójnie – wkraczamy bowiem w rzeczywistość reformującego się szkolnictwa wyższego. Przygotowano dla nas pakiet reform, które mają podnieść jakość kształcenia i poziom działalności naukowej wszystkich uczelni w Polsce. To trudne działania, tak jak trudne są wszystkie reformy, ale od środowiska naukowego i od uczelni wyższych wymaga się więcej, bo też społeczność akademicka skupia ludzi ambitnych, dobrze realizujących postawione zadania. Miejmy nadzieję, że podołamy wyzwaniom i że Akademia nie tylko odnajdzie się w programie reform, ale i utrwali swoje miejsce na mapie szkolnictwa wyższego jako ośrodek stabilny, z ugruntowaną pozycją naukową i dydaktyczną, dobrze służący otoczeniu społeczno-gospodarczemu, odpowiadający na zapotrzebowania współczesności na miarę XXI wieku. Oczywiście, nadchodząca reforma spowoduje, że nasze autorskie plany na nowy rok akademicki będziemy musieli wkomponować w nowe wymagania, ale mamy też pełną świadomość, że nikt nie będzie czekał, aż my przeprowadzimy i zakończymy program przekształceń, że świat wokół nas szybko się rozwija i trzeba nieustannie wyczuwać tendencje zmian i przygotowywać się na kolejne wyzwania współczesności. Mam nadzieję, że otoczenie doceni pracę i starania Uczelni i pomoże Akademii w jej ambitnych działaniach, będzie ją wspierać i przyczyniać się do jej rozwoju.

Szanowni Państwo,

Rozpoczynamy rok akademicki 2017/2018 w pełni przygotowani, gotowi sprostać zadaniom i obowiązkom, z nadzieją na realizację planów i zamierzeń. Życzę całej społeczności akademickiej naszej Uczelni, aby nowy rok akademicki był czasem spełnionych nadziei i realizacji najambitniejszych zamierzeń.

Wykład inauguracyjny zatytułowany *Przestrzeń abstrakcyjna. Problemy obrazowania i nauczania*. przedstawił kw II st. Andrzej Desperak, prof. AJD

Najnowsza publikacja Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego

 Ewelina Dziewońska-Chudy / Elżbieta Hak

18 grudnia 2017 roku podczas spotkania Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego miała miejsce promocja najnowszego, 43. tomu *Ziemi Częstochowskiej* pod redakcją Beaty Urbanowicz i Cezarego Gębickiego. Warto dodać, że *Ziemia Częstochowska* wydawana jest od 1934 roku. Monografia podzielona została na sześć tematycznych części: historia, dydaktyka, edukacja; archeologia, literatura, wspomnienia, recenzje i omówienia oraz kronika (sprawozdanie z merytorycznej działalności Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego). Tematy są zróżnicowane, a autorzy prezentują dzieje związane z naszym regionem i nie tylko. Na uwagę zasługują artykuły, w których opisano znane osobistości życia kulturalnego i naukowego Częstochowy, między innymi tekst Edyty Sadowskiej, która w swoim artykule zaprezentowała sylwetkę Stanisława Podobińskiego, który związany był z Wydawnictwem WSP (obecnie AJD). Bronisława Kulka w artykule zatytułowanym *O Marii Rolskiej – biograficznie i wspomnieniowo* przybliżyła sylwetkę znakomitej nauczycielki języka polskiego, językoznawcy i wykładowcy akademickiego naszej

uczelni. Nie zabrakło również artykułu na temat obchodów 60-lecia Częstochowskiego Oddziału Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza, działającego przy AJD, autorką jest Ewelina Dziewońska-Chudy. Częstochowski oddział powstał w 1956 roku z inicjatywy środowiska polonistycznego i nadal jest z nim silnie związane. Systematyczna praca oraz liczne zasługi oddziału w rozwój częstochowskiej literatury i kultury zasłużyły na uhonorowanie i świąteczne odchody istnienia Towarzystwa.

W tomie znalazły się również artykuły, w których poruszono problematykę związaną z historią częstochowskiego przemysłu XIX i XX wieku. Robert Sikorski opisał rolę Jasnej Góry w kształtowaniu świadomości narodowej w XIX wieku.

Bogaty wachlarz prezentowanych tematów jest zasługą autorów, którzy reprezentują różne środowiska naukowe i artystyczne oraz przyczyniają się do popularyzacji wiedzy o naszym mieście i regionie.

Z biegiem lat, z biegiem dni...

Z okazji jubileuszu poprosiliśmy profesor Iwonę Nowakowską-Kempną o wspomnienie czasów, w których rozpoczynała swoją karierę akademicką oraz podsumowanie imponującego dorobku

 Iwona Nowakowska-Kempna

W tym roku mija 45 lat mojej pracy naukowo-badawczej, 50 lat obecności w duszpasterstwie akademickim i 37 lat przynależności do NSZZ „Solidarność”. Sympatyczne jubileusze, skłaniają do refleksji i wspomnień.

Urodziłam się w rodzinie o tradycjach szlacheckich i niepodległościowych. Moja Matka była łącz-

niczką AK, a Ojciec – oficerem do zadań specjalnych śląskiego dowództwa AK i więźniem obozu koncentracyjnego. Po Babci Wandzie z Dunin-Borkowskich Nowakowskiej odziedziczyłam litewski upór, po Babci Trudzie Bankowej – pogodnie usposobienie i zdolności matematyczne, po Ojcu – poczucie humoru. Opowieści rodzinne sięgają bitwy

pod Grunwaldem i giną w mrokach średniowiecza.

Babcia Truda była też jedynym w naszej rodzinie oficerem – kobietą jako członek „Sokoła”, jedna z założycielek Harcerstwa Polskiego na Śląsku, łączniczka w sztabie W. Korfanteo i działaczka plebiscytowa. Wyposażona w różne talenty przez rodzinę, uczyłam się bardzo dobrze i ukończyłam podwójne studia filologiczne (filologię polską i słowiańską) na Uniwersytecie Jagiellońskim. Jak wszyscy, wspominam swoje studia z wielkim sentymentem i wzruszeniem. Jednakże tym, co najbardziej ukształtowało moją osobowość, były wydarzenia polityczne, które na zawsze zmieniły obraz Polski i moje życie. Pierwsze, rok 1956, który przeżyłam jako dziecko, trochę podsłuchując rozmowy studentów – Stefana i Zbyszka – w naszym domu. Pamiętam z tego czasu też najdłuższą kolejkę w moim życiu – od placu K. Miarki w Katowicach przez ul. Kościuszki do ul. Ligonia jakieś 80-100 m. Była to kolejka do punktu krwiodawstwa, bo katowiczanie, stojąc w tej kolejce po 3-4 osoby obok siebie, masowo oddawali krew dla powstańców węgierskich.

Potem przyszły wydarzenia marcowe 1968, w których uczestniczyłam czynnie, będąc studentką UJ. Gaz łożący tragicznie wpłynął na moje oczy, omal nie straciłam wzroku, ale doskonała pomoc kliniki przy ul. Francuskiej położyła kres moim kłopotom. Ważna dyskusja o kulturze i tożsamości, o tolerancji i otwartości, o niepodległości i niezawisłości, która przetoczyła się wówczas przez środowisko studenckie Krakowa, na zawsze ukształtowała moje poglądy na wiele podstawowych kwestii. Potem były zakręty polityczne 1970 i 1976 roku, aż wreszcie wielki zryw „Solidarności”.

Tę plaketkę „Solidarności” wykonali nasi koledzy z Instytutu Chemii UŚ z kawałka dostępnego plastiku na początku października 1980 r. Byłam z niej bardzo dumna i nosiłam ją w stanie wojennym. 37 lat przynależności do mojego Związku to także współdziałanie z podziemiem i akcjami w stanie wojennym. W nagrodę – wolna Polska i wzruszające spotkanie podziemnej „Solidarności” z p. pułkownikiem Kuklińskim w katowickim Urzędzie Wojewódzkim. Następny szok to katastrofa smoleńska. Studentki przyniosły tę informację na nasze seminarium magisterskie. Nie mogliśmy uwierzyć, ale po sprawdzeniu wiadomości dziewczyny spontanicznie przerwały seminarium

Pamiątkowy znaczek „Solidarności”

i zaczęłyśmy się modlić. Państwa Marię i Lecha Kaczyńskich znałam osobiście jako uczestniczka rautów dla części słowiańskiego korpusu dyplomatycznego organizowanych przy okazji oficjalnych wizyt państwowych w Pałacu Namiestnikowskim. Byłam tam zapraszana jako sławistka i dziekan Wydziału Humanistyczno-Społecznego ATH w Bielsku-Białej. Pan Prezydent i Jego Małżonka byli niezwykle kulturalny-

Prof. Iwona Nowakowska-Kempna

mi, ciepłymi i przesympatycznymi ludźmi, jeśli można tak nieoficjalnie powiedzieć o głowie państwa. To, co Ich spotkało, było niewątpliwie – w moim przekonaniu – karą za politykę zagraniczną, za politykę Jagiellońską organizowania i obrony państw Europy Środkowej i Wschodniej.

Wróćmy teraz do mojej działalności naukowej. Szła ona zawsze trybem jagiellońskim – po pierwsze nauka, po drugie i po trzecie – nauka, potem długo, długo nic, a potem – dydaktyka i prace organizacyjne na rzecz uczelni. Miałam w życiu to wielkie szczęście, że robiłam to, co lubiłam – praca badawcza jest bowiem moją życiową pasją. I jeszcze mi za to płacono pensję. Nie może być lepszego układu w życiu. W Uniwersytecie Jagiellońskim panował kult prac badawczych, a dydaktyka była przy okazji dobrze wykonywana przez naukowców, którzy potrafili zarażać swoją pasją studentów, oczarować badaniami, które sami prowadzili i skłonili do dyskusji i refleksji nad aktualnym stanem nauki. Tacy byli prof. prof. K. Wyka, H. Markiewicz, M. Głowiński i J. Błoński,

na których zajęcia uczyłam i moi Mistrzowie prof – prof. Franciszek Sławski i Stanisław Karolak. Studia, a potem seminaria doktoranckie, to była wielka uczta intelektualna, do której niczego nie da się porównać.

Dostojna Jubilatka ze swoimi przyjaciółmi

Pozwoliło mi to na w miarę szeroki zakres zainteresowań badawczych. Mój dorobek naukowy obejmuje kilka obszarów tematycznych. Do najważniejszych należą: badanie kategorii kognitywnych i językowych, językoznawstwo ogólne, metodologia badań lingwistycznych, badania kontrastywne polsko-bułgarskie, badania nad konceptualizacją uczuć, edukacja lingwistyczna i regionalna w ramach dziedzictwa kulturowego regionu, relacja język – kultura dla polszczyzny i bułgarszczyzny, badania nad jednostkami językowymi w świetle teorii prototypów, składnia wyrażen polipredykatywnych, studia semantyczne – semantyka wartości i wartościowania w języku polskim i bułgarskim, studia nad fonologią i morfonologią oraz słowotwórstwem kognitywnym, problemy komunikacji językowej, neurologopedia i neurolingwistyka, język reklamy polskiej i bułgarskiej oraz badania pogranicza językowo-kulturowego polsko-słowacko-czeskiego, ze szczególnym uwzględnieniem interferencji językowych i studia śląskoznawcze. Jako metodolog badań lingwistycznych i językoznawca ogólny biorę udział w dyskusji nad mocą eksplanacyjną kognitywizmu, składni sensów i gramatyki konstrukcji. Proponuję nowe rozwiązania badawcze, zwłaszcza w zakresie konceptualizacji uczuć, fonologii kognitywnej, metaftonimii i słowotwórstwa kognitywnego, opisanego w konwencji amalgamatów. W badaniach nad ucieleśnieniem myśli uwzględniam triadę ludzkiego doświadczenia, zakładającą percepcję-konceptualizację-symbolizację oraz powołuję zasady: koresponden-

cji, odpowiedniości, interpretacji i reprezentacji jako organizujące ją w języku. Opracowanie derywatów słowotwórczych w paradygmacie amalgamatów otworzyło potrzebę opracowania słowotwórstwa kognitywnego.

Jestem autorką 6 monografii, redaktorem 16 wieloautorskich monografii, ponad 130 studiów i rozpraw. Brałam udział w ponad 30 międzynarodowych konferencjach naukowych, sama zaś zorganizowałam ponad 10 takich sympozjów. Wypromowałam 16 doktorów, z czego 3 osoby uzyskały już stopień doktora habilitowanego (dr hab. Wiga Bednarkowa, dr hab. Jolanta Bujak-Lachowicz i dr hab. Danuta Pluta-Wojciechowska), podobnie jak mój magistrant dr hab. Piotr Żurek. Obecnie jedna osoba ma otwarty przewód doktorski pod moim kierunkiem, a kolejne cztery są w przygotowaniu.

Jestem profesorem nauk humanistycznych. Uzyskałam tytuł profesora: 22.07.1998 r. W 2001 Minister SWiS nadał mi stopień profesora zwyczajnego.

Wychowałam ponad tysiąc licencjatów i magistrów i około tysiąca śląskich logopedów, kierując Podyplomowym Studium Logopedii i Glottodydaktyki UŚ oraz około 50 neurologopedów w Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej.

Przepis na udane życie: być wiernym swojej religii i wyznawanym wartościom, robić to, co się lubi, mieć rodzinę i grono przyjaciół. I jeszcze poczucie humoru – koniecznie.

Akt nominacyjny dla profesora Janusza Spyry

Prof. dr hab. Janusz Spyra

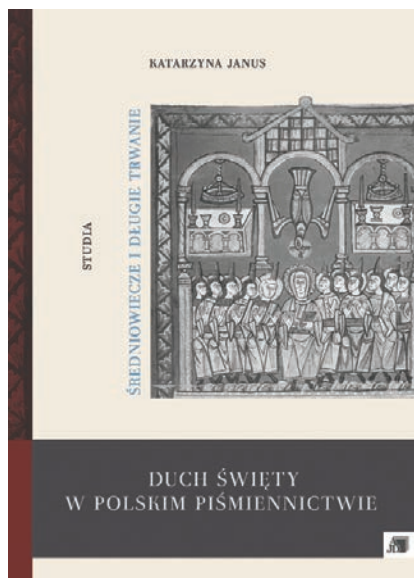
W dniu 26 października 2017 roku Prezydent RP Andrzej Duda wręczył nominacje profesorskie kilkudziesięciu uczonym z całej Polski. Był wśród nich profesor nauk humanistycznych Janusz Spyra, pracownik Instytutu Historii Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Nowy profesor jest związany z naszą uczelnią od 2009 r., od 2012 r. pełni obowiązki prodziekana ds. nauki Wydziału Filologiczno-Historycznego.

Janusz Spyra urodził się w 1958 r. we wsi Chudów koło Rudy Śląskiej, szkołę średnią ukończył w Gliwicach, w latach 1978-1982 studiował historię na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Tu napisał pracę maderską poświęconą średniowiecznej herezji bogomilów pod kierunkiem doc. Stanisława Cynarskiego, pracę doktorską na temat dziejów ludności żydowskiej na Śląsku Cieszyńskim w XVIII wieku napisał pod kierunkiem prof. Jana Kwaka i obronił na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w 1994 r. Habilitację w zakresie nowożytnej historii Polski i powszechnej uzyskał w 2007 r. uchwałą tegoż wydziału. Przez te lata mieszkał w Cieszynie, gdzie początkowo pracował jako kierownik Działu Historii Muzeum Śląska Cieszyńskiego, a później w Katedrze Historii i Teorii Wychowania, następnie w Zakładzie Antropologii Pogranicza i Społeczności Lokalnych Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie (wydział zamiejscowy Uniwersytetu Śląskiego). Początkowo był zatrudniony jako adiunkt, lutego 2009 r. jako profesor nadzwyczajny.

Miejsce zamieszkania w znacznym stopniu warunkowało także zainteresowania badawcze profesora. Zainicjowały je badania nad bardzo skomplikowaną i ciekawą historią regionu Śląska Cieszyńskiego oraz pogranicza polsko-czeskiego, które stopniowo uległy rozszerzeniu na kwestie stosunków polsko-czeskich i dziejów szeroko rozumianej Europy Środkowej. Szczególne znaczenie posiadają jego pionierskie badania nad dziejami ludności żydowskiej na tzw. Śląsku Austriackim, czyli tej części historycznego Śląska, który po wojnach w połowie XVIII wieku pozostał przy Austrii. J. Spyra poświęcił temu problemowi dwie monografie oraz kilkanaście artykułów naukowych. Ogółem jest autorem 6 książek, 53 artykułów w czasopiśmie naukowych, 118 rozdziałów w monografiach zbiorowych, 17 prac pod redakcją, dwóch edycji źródłowych; 6 recenzji wydawniczych, 21 haseł w słownikach biograficznych. Był kierownikiem kilku projektów badawczych, m.in. *Historiografia a kształtowanie się tożsamości regionalnej w czasach nowożytnych (na przykładzie Śląska Cieszyńskiego w XVI – pocz. XX w.)* jako grant Narodowego Centrum Nauki oraz projektu *Bibliotheca Tessinensis. Kontynuacja procesu wydawania drukiem kluczowych źródeł historycznych, odnoszących się do Śląska Cieszyńskiego*, poprzez publikację 6., 7. i 8. (cz. 1-2) tomy źródłowej serii wydawniczej Książnicy Cieszyńskiej (w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki). Jest też członkiem międzynarodowego projektu grantowego realizowanego przez Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Ostrawskiego pt. *Historyczny proces modernizacji (na przykładzie Śląska Austriackiego)* [*Historický proces modernizace (na příkladu Rakouského Slezska)*] pod kierunkiem prof. dr. hab. Aleša Zařického, który finansuje Grantová agentura České Republiky.

Prace te są wynikiem długoletnich poszukiwań archiwalnych głównie w archiwach czeskich i austriackich. Zaowocowały też licznymi kontaktami zwłaszcza z historykami czeskimi, które profesor Spyra rozwija także po przeniesieniu się do Częstochowy. Między innymi dzięki niemu została podjęta i bardzo dobrze rozwija się współpraca z czeskimi uczelniami, zwłaszcza z Uniwersytetem Ostrawskim w Ostrawie. Z jego inicjatywy od 2013 roku Wydział Filologiczno-Historyczny wspólnie z Wydziałem Filozoficznym Uniwersytetu Ostrawskiego organizuje cykl konferencji pt. *Intelektualista na prowincji*, którego szósta edycja będzie miała miejsce w 2018 roku.

Nowości Wydawnictwa AJD

Katarzyna Janus
Duch Święty w polskim piśmiennictwie. Średniowiecze i długie trwanie. Studia
ISBN 978-83-7455-549-4
ss. 400

Publikacja jest imponującym owocem wnikliwej i wielokierunkowej pracy autorki. Odślania przed czytelnikiem fascynujące kwestie, ale także stanowi ważny punkt odniesienia w świecie nauki, oryginalnie wypełniając poznawczo znaczną część obszaru, który wcześniej nie został wystarczająco zbadany. Analiza, autorskie przekłady, odpowiedni komentarz oraz dociekliwość porównawcza pozwalają na nowo uchwycić semantyczną głębię uznanych tekstów kultury religijnej. Język książki jest klarowny, odpowiednio do założonych celów precyzyjny, wyposażony we właściwą, bogatą terminologię i taką też bibliografię, bo, co trzeba podkreślić, autorka dobrze orientuje się w literaturze przedmiotu i właściwie ją wyzyskuje, a staranny dobór materiałów ilustracyjnych jest znakomitym uzupełnieniem tej niezwykle ciekawej i ważnej publikacji.

Barbara Kowalska
W poszukiwaniu symboliki Długoszowych Roczników...
ISBN 978-83-7455-531-9
ss. 504

Autorka podjęła się w tej publikacji niezmiernie trudnego, ale równocześnie bardzo ciekawego zadania – naukowego rozważenia zagadnień symboli wykorzystanych przez Jana Długosza. Choć interpretacja symboli nigdy nie jest w pełni jednoznaczna, zawsze pozostawia pole do rozszerzenia czy zmiany ich znaczeń, jest przez to subiektywna, to jednak Autorka podjęła się próby ustalenia motywów kierujących odwołującym się do symbolu pisarzem, na co pozwala jej wielka erudycja i świetny warsztat badawczy. Próba ta jest interesująca i zapewne pozostawia pole do dyskusji, przez co książka powinna cieszyć się długim „życiem” w środowisku naukowym.

Maciej Woźniczka,
Marek Perek (red.)
**Apokryficzność (w) filozofii.
Nie(anty)pozaortodoksyjne
dyskursy filozoficzne**
ISBN 978-83-7455-541-8
ss. 570

Wolumin jest fascynującą próbą intelektualnego zmierzenia się z interesującą, acz ulotną i niedookreśloną problematyką ujętą w tytule książki. Kompetentni autorzy prowokują do pytań, do odkrywania i odczytywania cech filozofii uznawanych za charakterystyczne znamiona apokryfu. Wielostronny i kompetentny przegląd wybranych związków myśli filozoficznej i etycznej z kwestią apokryfu i apokryficzności to największy walor tej obszernej publikacji, która powinna inspirować do dalszych badań i dyskusji. To kolejna z cyklicznych książek dokumentujących potencjał intelektualny częstochowskiego środowiska akademickiego będącego czynnikiem sprawczym regularnie wydawanych obszer-nych i ważnych tomów.

czy świat umrze trochę kiedy ja umrę (...)*

  Ewelina Dziewońska-Chudy

W obchody 50. rocznicy śmierci Haliny Poświatowskiej, które odbyły się w Częstochowie z udziałem wielu instytucji kulturalnych, historycznych i oświatowych, włączyli się także pracownicy Zakładu Historii Literatury Polskiej XX Wieku i Literatury Najnowszej Instytutu Filologii Polskiej Akademii im. Jana Długosza. 10 października 2017 roku odbyły się dwa spotkania naukowe poświęcone częstochowskiej poetce.

Prof. dr hab. Elżbieta Hurnik zorganizowała i poprowadziła w murach Akademii seminarium otwarte na temat: *Wiersze Haliny Poświatowskiej czytane dzisiaj*. Zaraz po seminarium, w Ośrodku Promocji Kultury „Gaude Mater” sympatycy poezji Poświatowskiej mogli wziąć udział w wygłoszonym przez prof. zw. dra hab. Marianą Kisiela z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach wykładzie na temat poezji Haśki. Spotkaniu towarzyszył koncert muzyczny w wykonaniu Barbary Wierzbickiej.

A dzień później Towarzystwo Historyczne im. Szembeków wraz ze swym oddziałem częstochowskim zaprosiło do OPK „Gaude Mater” na wernisaż wystawy malarstwa Małgorzaty Omelańczuk-Pawluk inspirowanego poezją Haliny Poświatowskiej.

Wiersze częstochowskiej poetki są dziś na nowo odczytywane, stają się inspiracją nie tylko dla literatów i poetów, ale także dla śpiewaków, muzyków i artystów.

fort. archiwum

*H. Poświatowska, *Czy świat umrze trochę*

Konferencja o dyplomacji europejskiej i światowej

opr. Ewelina Dziewońska-Chudy

archiwum TH im. Szembeków w Częstochowie

W trakcie spotkania Towarzystwa Historycznego im. Szembeków

7 listopada 2017 roku odbyła się w Konsulacie Generalnym Węgier w Krakowie konferencja naukowa nt. *Dyplomacja europejska i światowa oraz teki Jana hr. Szembeka* zorganizowana przez Towarzystwo Historyczne im. Szembeków przy współpracy z Konsulatem Generalnym Węgier. W trakcie sesji przypomniana została w wielu aspektach sylwetka i działalność hr. Jana Szembeka, wiceministra spraw zagranicznych okresu II RP, jednego z najbardziej zaufanych dyplomatów Józefa Piłsudskiego. Swoje referaty dotyczące dyplomacji i tek Jana Szembeka zaprezentowali:

- dr Jan Stanisław Ciechanowski (Uniwersytet Warszawski): *Jan hrabia Szembek jako uchodźca wojenny w Portugalii (1940-1945)*

- dr Dariusz Grzegorzczak (Akademia im. Jana Długosza): *Działania Jana hr. Szembeka na rzecz zbliżenia polsko-francuskiego w latach 30. ubiegłego wieku*

- mgr Ewelina Dziewońska-Chudy (Akademia im. Jana Długosza): *Wiceminister Spraw Zagranicznych II RP Jan hr. Szembek – piłsudczyk i dyplomata*

- mgr Jan Kaczmarczyk (Akademia im. Jana Długosza): *Przyjazne nastawienie Węgier do Polski w XIX i XX wieku*

- mgr Iwona Latkowska (Akademia im. Jana Długosza): *Polsko-niemiecka dyplomacja wobec wydarzeń na Górnym Śląsku w pierwszej połowie lat 20. XX wieku*

Spotkanie zainaugurowała Konsul Generalny Republiki Węgierskiej w Krakowie dr hab. Adrienne Körmenidy. W przerwach pomiędzy obradami dwukrotnie wystąpił z recitalem fortepianowym młody węgierski pianista Zsolt Medgyesi z Akademii Muzycznej im. Ferenc Liszta w Budapeszcie. Referatów wysłuchała również młodzież z II Liceum Ogólnokształcącego im. Króla Jana III Sobieskiego w Krakowie wraz z dyrekcją i nauczycielami.

Międzynarodowa Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa *Lekarz na prowincji*

 Ewelina Dziewońska-Chudy / Elżbieta Hak

 Ewelina Dziewońska-Chudy

9-10 listopada 2017 roku odbyła się Międzynarodowa Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa z cyklu *Intelektualista na prowincji* zorganizowana przez Ostrawski Uniwersytet oraz Wydział Filologiczno-Historyczny Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Tematem przewodnim konferencji był *Lekarz na prowincji*. Miejszem tego wydarzenia naukowego stał się ośrodek wypoczynkowy „Orle Gniazdo” w Hucisku, który poprzez swój malowniczy plener doskonale wpisuje się w idee prowincji.

Celem konferencji było poszukiwanie związków medycyny z literaturą, filozofią, sztuką oraz spojrzenie na poruszane zagadnienia przez pryzmat historyczny oraz etyczny. Obradom towarzyszyła wystawa pt. *Władysław Biegański w dokumencie archiwalnym*.

Spotkanie swoją obecnością zaszczylicili m.in. JM Rektor Akademii im. Jana Długosza dr hab., prof. AJD Anna Wypych-Gawrońska, dziekan Wydziału Filologiczno-Historycznego dr hab., prof. AJD Agnieszka Czajkow-

Uczestnicy konferencji

ska, a także prof. dr hab. med. Jerzy Woy-Wojciechowski z Polskiego Towarzystwa Lekarskiego. Wśród uczestników konferencji znaleźli się również prelegenci z Charakowskiego Narodowego Uniwersytetu Medycznego oraz Uniwersytetu Ostrawskiego.

W trakcie konferencji (od lewej: JM Rektor AJD dr hab. Anna Wypych-Gawrońska, prof. AJD i dziekan Wydziału Filologiczno-Historycznego dr hab. Agnieszka Czajkowska, prof. AJD)

KOMITET ORGANIZACYJNY:

- dr hab. Agnieszka Czajkowska, prof. nadzw. AJD
- dr hab. Bartosz Małczyński
- dr hab. Barbara Szargot
- prof. dr hab. Tadeusz Srogosz
- prof. PhDr. Aleš Zářický Ph.D.
- doc. PhDr. Andrea Pokludová, Ph.D
- dr Anna Czerniecka-Haberko
- dr Katarzyna Milik
- mgr Ewelina Dziewońska-Chudy
- mgr Ewelina Mika
- mgr Elżbieta Hak

Nasz profesor członkiem Akademii Socjalnych Nauk Ukrainy

Gratulacje dla prof. Tadeusza Srogosza (pierwszy od lewej)

Prof. dr hab. Tadeusz Srogosz został członkiem rzeczywistym Akademii Socjalnych Nauk Ukrainy postanowieniem Prezydium tej instytucji z dnia 21 czerwca 2017 r. Podczas wizyty w naszej Uczelni prof. dr hab. Igor Robak (prezydent Akademii Socjalnych Nauk Ukrainy), wręczył dyplom członka rzeczywistego prof. dr hab. Tadeuszowi Srogoszowi. W czasie wręczenia (odbyło się 7 listopada 2017 roku) obecni byli JM Rektor AJD, dr hab.

Anna Wypych-Gawrońska, prof. AJD i prorektor ds. nauki AJD dr hab. Janusz Kapuśniak, prof. AJD oraz inni goście z Ukrainy, to jest z Dnipro (dawniej Dniepropietrowsk) i Charkowa.

Prof. dr hab. Tadeusz Srogosz jest znanym i cenionym uczonym na Ukrainie. Prowadzi badania naukowe w zakresie historii tego kraju: dziejów Ukrainy Prawobrzeżnej, dziejów hajdamaczyzny i koliszczyzny, historii: administracji, ochrony zdrowia, sejmiku województwa kijowskiego u schyłku I Rzeczypospolitej. Jest także między innymi (wymienione są tylko ukraińskie dokonania) członkiem honorowym Instytutu Archeografii i Źródłoznawstwa Ukraińskiej Akademii Nauk, członkiem wielu ukraińskich komitetów redakcyjnych czasopism naukowych: „Istoria i Filozofia Nauki i Techniki”, „Hileya”, „Czornomorskiej Litopis. Naukovij Żurnal”, „Uman-ska Starovina”. Współpracuje z licznymi ośrodkami zagranicznymi na Ukrainie, był między innymi konsultantem naukowym dysertacji habilitacyjnej w Dniepropietrowskim Uniwersytecie Narodowym im. Olesia Gonczara, a także prowadził wykłady w Kijowie, Chersoniu, Mikołajowie i Humaniu.

Nagroda dla studentów kulturoznawstwa

Studenci trzeciego roku kulturoznawstwa o specjalności film i realizacja obrazu filmowego zostali laureatami tegorocznej edycji konkursu *Częstochowa w kadrze* organizowanego przez Ośrodek Kultury Filmowej.

Alicja Ziental, Patryk Kargula i Piotr Cieślak zaprezentowali filmy związane z Częstochową i wywalczyli odpowiednio wyróżnienie, trzecie i pierwsze miejsce. Dokumenty powstały w ramach zajęć Realizacja obrazu filmowego prowadzonych przez zawodowego reżysera Michała Tkaczyńskiego.

Gratulujemy autorom zwycięskiego filmu – w tym naszemu redakcyjnemu koledze! – oraz wykładowcy!!!

Nagrodzeni studenci

Krzysztof Kasprzak gościem częstochowskiego oddziału Towarzystwa Historycznego im. Szembeków

 Ewelina Dziewońska-Chudy / Elżbieta Hak

12 grudnia 2017 roku odbyło się kolejne spotkanie naukowe Towarzystwa Historycznego im. Szembeków częstochowskiego oddziału. Tym razem gościnnie wystąpił Krzysztof Kasprzak – twórca cyklu filmów dokumentalnych na temat Częstochowy. Podczas wystąpienia przybliżył swój warsztat filmowy. Zebrani dowiedzieli się, że podstawą każdego filmu, nie tylko dokumental-

wiarnych.

Krzysztof Kasprzak jest autorem filmów: *Częstochowa lata 60. XX wieku*, *Częstochowa lata 70. XX wieku*, *Częstochowa lata 80. XX wieku*, *Częstochowa lata 90. XX wieku*, *Jasna Góra – historia i teraźniejszość*, *Spacer po Częstochowie*, wydawca płyt DVD: *I Festiwal Filmów Dokumentalnych im. braci Krzemińskich „Moja Mała Ojczyzna” 2014*, *II Festiwal Filmów Dokumentalnych im. braci Krzemińskich „Moja Mała Ojczyzna” 2015*, *III Festiwal Filmów Dokumentalnych im. braci Krzemińskich „Moja Mała Ojczyzna” 2016* itd. W przygotowaniu jest już kolejny film pt. *Częstochowa lata 40. XX wieku*.

W trakcie obrad Towarzystwa – na pierwszym planie mgr Ewelina Dziewońska-Chudy (prezes)

nego jest dobry scenariusz. Liczą się umiejętność opowiadania, właściwe środki wyrazu, struktura dramaturgiczna, odpowiednio dobrana forma artystyczna. Trzeba także dotrzeć do instytucji oraz osób prywatnych, które często w swoich zbiorach posiadają takie „nieodkryte perełki kinematograficzne”, które mogą stanowić podstawę montażu filmowego.

Odbył się również pokaz filmu dokumentalnego pt. *Częstochowa lata 50. XX wieku* z 2017 roku, w którym ukazany został rozwój miasta, zarówno pod względem przemysłowym, jaki i kulturalnym. Zaprezentowana została również Jasna Góra, gdzie w 1956 roku złożono Jasnogórskie Śluby Narodu z udziałem około miliona

Krzysztof Kasprzak

Więści z realizacji projektu *Wychować człowieka mądrego*

 Adrianna Sarnat-Ciastko

Na mocy umowy konsorcyjnej zawartej z Towarzystwem Edukacji Otwartej z Wrocławia nasza Uczelnia współtowarzyszy w realizacji projektu *Wychować człowieka mądrego*. Wprowadzenie modelu pracy wychowawczej i resocjalizacyjnej z zastosowaniem metody tutoringu szkolnego jako profilaktyki pozytywnej problemów w polskiej szkole. Projekt ten, finansowany ze środków Ministerstwa Edukacji Narodowej (przewidziany na lata 2016-2018), zakłada wdrażanie tutoringu szkolnego do 76 placówek oświatowych, w tym szkół podstawowych, ponadgimnazjalnych oraz młodzieżowych ośrodków wychowawczych i socjoterapii, które rozsiane są niemalże po wszystkich województwach w kraju. Rolą Uczelni jest wsparcie projektu w zakresie: badań ewaluacyjnych, stworzenia przestrzeni na jego prezentację (konferencje otwarcia i zamknięcia projektu), ale także prac wydawniczych nad raportem końcowym oraz poradnikiem-podręcznikiem tutora szkolnego.

Ponieważ 4 listopada 2017 r. minęła pierwsza rocznica realizowania projektu, warto pokusić się o pewne podsumowania. Po realizacji długotrwałego procesu rekrutacji szkół przestąpiono do dalszych działań przygotowujących placówki do wdrożenia tutoringu w postaci rocznej innowacji pedagogicznej. Tego typu działania z jednej strony wiązały się z przygotowaniem rzeszy trenerów szkoleń tutorskich i opiekunów wdrożenia, ale także samych dyrektorów – liderów zmiany. Dla tych ostatnich przewidziany został specjalny kurs dyrektorski, w ramach którego stworzono przestrzeń na snuce wstępnych wizji stworzenia warunków dla wprowadzenia tej nowej formuły pracy wychowawczo-dydaktycznej. Od kwietnia 2017 r. rozpoczęły się także stopniowo 64-godzinne szkolenia nauczycieli, odbywające się bezpośrednio w placówkach. Do tej pory zrealizowano ich 230, co stanowi ponad 75% wszystkich przewidzianych w projekcie. Zgodnie z założeniami, szkoły zostały także objęte osobistą opieką merytoryczną opiekunów wdrożeń, którzy świadczą uczestnikom projektu wsparcie zarówno merytoryczne, jak i superwizyjne. Warto zauważyć, że docelowo projekt przewidziany jest dla ponad 1300 nauczycieli oraz blisko 10000 uczniów.

Jednym z ważniejszych aspektów realizacji opisywanych tutaj działań jest ich ewaluacja. Ta koordynowana

Jedno ze szkoleń dla nauczycieli w projekcie, archiwum Instytutu Tutoringu Szkolnego

jest przez powołany Zespół Badawczy ds. Ewaluacji Projektu, który działa pod skrzydłami Wydziału Pedagogicznego Akademii im. Jana Długosza. Zespół koordynowany przez dr Adriannę Sarnat-Ciastko współtworzą badacze z naszej rodzimej Alma Mater, ale także przedstawiciele innych uczelni. Ponieważ ewaluacja ma towarzyszyć realizacji wszystkich kluczowych działań przewidzianych w projekcie, dotychczas objęła: proces rekrutacji, przygotowania trenerów, kursy dyrektorskie, szkolenia, opiekę wdrożeniową oraz (na tym etapie) badania wstępne realizowane w placówkach, które w oparciu o badania końcowe dadzą obraz ewentualnych zmian wynikających ze stosowania tutoringu. Warto zaznaczyć, że w tym ostatnim przedsięwzięciu wzięło udział ogółem 1297 nauczycieli/wychowawców oraz 8001 uczniów.

Realizacja projektu *Wychować człowieka mądrego* jest niezwykle złożonym przedsięwzięciem, które z uwagi na skalę staje się wartościowym medium promocji tutoringu szkolnego, jak również samej Akademii im. Jana Długosza. Z pewnością kolejne półrocze da dokładny obraz jego efektów. Z prowadzonych jednak na bieżąco obserwacji badawczych wywnioskować można, że placówki, które dzięki tej propozycji zaczęły wykorzystywać tutoring szkolny, wyrażają z tego tytułu dużą satysfakcję. Do niej jednak będzie można odnieść się, prezentując kolejne analogiczne sprawozdanie w przyszłości.

Studentów Akademii historii niezwykle - - z RPA na studia do Częstochowy

 Marek Makowski

 fot. archiwum

Adam Chałuda jest studentem pierwszego roku kierunku bezpieczeństwo narodowe. Szczyci się gruntowną znajomością Republiki Południowej Afryki. Nic dziwnego – w tym kraju spędził ponad piętnaście lat. Liczy, że zdobyte dotychczas umiejętności oraz uzyskanie dyplomu Akademii im. Jana Długosza umożliwią mu podjęcie ciekawej pracy. Jak wspomina pobyt w Afryce i jakie ma plany? – zapraszamy do lektury...

Adam Chałuda dzieciństwo i młodość spędził na południowej półkuli, a konkretnie w Republice Południowej Afryki. Jego rodzice opuścili Częstochowę w latach 90. XX wieku i w poszukiwaniu zatrudnienia udali się na Czarny Łąd. Tam w 1995 roku urodził się Adam. Przez piętnaście lat dorastał i żył w tamtejszej kulturze. Chętnie wspomina lata spędzone za granicą.

– Mieszkalem w Vanderbijlpar-ku, miasto liczy ponad 220 tysięcy mieszkańców – mówi Adam Chałuda. – Republika Południowej Afryki to niezwykle kraj. Wspaniała przyroda, niezwykle środowisko naturalne w wielu miejscach niezniszczone przez człowieka, można rzec, że jeszcze dziewicze. Pamiętam wyprawę w Góry Smocze. Pewnego razu zaczęliśmy się z przyjacielem na skale i obserwowali zwierzęta, które przyszły do wodopoju. Były tam hieny, guźce, pawiany, zebry czy mniej w Polsce znane kudu i impale. To wspomnienie, do którego będę wracał przez całe życie!

Adam uczęszczał do szkoły w RPA. Wspomina, że tamtejszy system szkolnictwa oparty jest na zupełnie innych zasadach niż w Polsce. Uczniowie chodzą na zajęcia w mundurkach, w stosunku do nauczycieli i pracowników szkoły panuje większy niż w Polsce szacunek. Za przewinienia obowiązuje system kar. A kto nie dostosuje się, może trafić do kozy (dodatkowe kilkugodzinne zajęcia w piątkowe popołudnie) lub nawet pożegnać się ze szkołą.

– Za to po powrocie do kraju stwierdziłem, że poziom nauczania w Polsce jest wyższy – wspomina student. – Nauka w Afryce pozwoliła mi doskonale poznać język angielski. To zupełnie zrozumiałe, bo to język urzędowy w RPA, ogromnym kraju, w którym ludzie porozumiewają się aż kilkunastoma różnymi językami i wieloma dialektami. Nauczyłem się również języka afrykanerskiego. To język wykorzystywany przez około 30 procent czarnych mieszkańców republiki i około 50 procent białych. Jest pamiątką po kolonialnej przeszłości kraju. Bardzo podobny do holenderskiego, jednak gdy posługują się nim, Holendrzy mówią, że brzmi jak „staroholenderski”.

Adam Chałuda

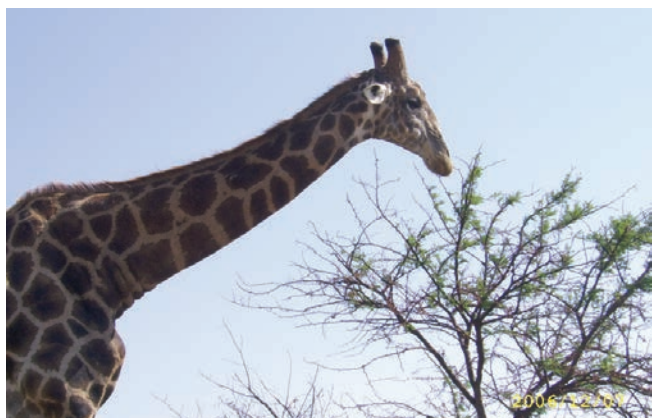
Pobyt w Afryce to również nauka kultury, tradycji i języka polskiego. O edukację syna dbali rodzice. Wysyłali chłopca na lekcje do kościoła, gdzie m.in. uczył się języka polskiego – czytać i pisać. Zdarzyło się również, że podczas pobytu w RPA kilka razy odwiedził Polskę. Wspomina wycieczki do ojczyzny jako wielkie przeżycie: kraj, jego klimat, zamieszkujących go ludzi, tradycję, czy gdy po raz pierwszy zobaczył padający z nieba śnieg.

– Już w Afryce zacząłem interesować się historią Polski. Szczególnie zainteresowały mnie okres poprzedzający odzyskanie niepodległości w 1918 roku, czas II wojny światowej oraz tematyka dotycząca dziejów i chwały oręża polskiego – wspomina Adam Chałuda. – Pamiętam, że o mordzie katyńskim dowiedziałem

się od pewnego Anglika. Głodny większej porcji wiedzy na ten temat, z ogromnym zainteresowaniem poszukiwałem dalszych informacji. Polska ma burzliwe, ale zarazem fascynujące dzieje. To są zupełnie inne zagadnienia niż te wiążące się z przeszłością RPA. Historia Polski, którą wciąż poznaję, bardzo mnie interesuje. Ogromnym bodźcem do poznawania tradycji, kultury i przeszłości Polski był dla mnie powrót do kraju, o którym tak wiele myślałem i słyszałem na dalekim południu.

Jak twierdzi, nie było jednak łatwo. Do Częstochowy wrócił wraz z rodzicami z końcem maja 2010 roku. Inne niż dotychczas okazało się praktycznie wszystko, co go do tej pory otaczało i z czym miał styczność: mentalność ludzi, warunki i sposób życia, krajobraz, klimat, miasto... Do tego nałożyły się problemy ze znajomością języka polskiego. Adam przez cały czerwiec uczęszczał do szkoły, w której nie otrzymywał ocen, tylko się aklimatyzował i obserwował zajęcia. Inny system edukacji obowiązujący w Polsce i RPA oraz wiążąca się z tym konieczność wyrównania różnic programowych spowodowały, że w stosunku do swoich rówieśników stracił 2 lata. Wszystko zakończyło się jednak pomyślnie. Po ukończeniu Gimnazjum im. św. Józefa kontynuował edukację w Zespole Szkół Technicznych.

– To był wspaniały czas i ustawiczne pogłębianie zainteresowań związanych z historią Polski – wspomina student AJD. – Dzięki nauce w technikum oraz wysiłkowi moich nauczycieli z dyrektorem ZST Rafałem Piotrowskim na czele udało mi się poznać wielu wspaniałych ludzi i odkryć nieznanne mi fakty z przeszłości m.in. Częstochowy

i regionu. Uczestniczyłem w wielu fajnych i ważnych przedsięwzięciach organizowanych przez szkołę i miasto. Miło wspominać wycieczki, w których uczestni-

RPA słynie z nowoczesnych miast

*... po powrocie do kraju
stwierdziłem,
że poziom nauczania
w Polsce jest wyższy*

czyłem w ramach nagrody za wygranie konkursów. Ich organizatorem był Instytut Pamięci Narodowej. Dzięki nim byłem w Rumunii i na Monte Cassino. Dwa razy wygrałem konkursy poświęcone Żołnierzom Wyklętym zorganizowane przez europosłankę Jadwigę Wiśniewską. W nagrodę pojechałem do Brukseli. To utwierdziło mnie w decyzji, że dalej muszę rozwijać zainteresowania i zgłębiać historię.

Decyzja o studiach w Akademii im. Jana Długosza zapadła szybko. Wybór padł na kierunek bezpieczeństwo narodowe na Wydziale Filologiczno-Historycznym. Warto wspomnieć, że student od ponad 5 lat jest członkiem związku strzeleckiego, uczestnikiem szkoleń i kursów obrony narodowej. Chętnie uprawia turystykę. Wypadki w teren (na Jurę) mają jednak niestandardowy przebieg. Adam wykorzystuje w nich mapę i kompas, chętnie biwakuje w lesie, gdzie ma szansę pogłębić swoje umiejętności i wiedzę o regionie i trudach przetrwania w ekstremalnych warunkach. Stąd jasna i sprecyzowana droga na przyszłość – po uzyskaniu dyplomu Akademii chce zacząć starania o zatrudnienie w wojsku lub służbach specjalnych.

– To są na razie moje marzenia, ale robię wszystko, by się spełniły – mówi nam na pożegnanie.

... i egzotycznych zwierząt

By pamięć o Marszałku przetrwała

 Marek Makowski Sebastian Sz wajkowski / Radio Łódź

Ponad 550 eksponatów składa się na wystawę zatytułowaną *Józef Piłsudski. Życie-Śmierć-Kult*, którą można zwiedzać w Muzeum Częstochowskim. Jej autorem oraz właścicielem eksponatów jest dr Mariusz Kolmasiak, absolwent Instytutu Historii Akademii im. Jana Długosza.

Mariusz Kolmasiak podczas podpisywania w imieniu prezydenta Częstochowy Deklaracji na Zjeździe Miast Piłsudskiego w Łodzi w 2017 r.

Wystawa powstała, by uczcić 150. rocznicę urodzin Marszałka Józefa Piłsudskiego (ur. 5 grudnia 1867 w Żuławie). Innymi ważnymi rocznicami wiążącymi się z nią, a zbiegającymi się z ekspozycją w czasie, są rok 2017, który został ogłoszony przez Sejm RP rokiem Marszałka, Święto Odzyskania Niepodległości i imieniny Wodza w dniu 19 marca. Autor ekspozycji przygotował i opracował 558 eksponatów nawiązujących do sławnej postaci i naczelnika państwa polskiego.

– *W 99 procentach zgromadzone na wystawie w Muzeum eksponaty są moją własnością* – wyjaśnia dr Mariusz Kolmasiak, twórca wystawy. – *Tylko kilka wypożyczyłem. Zbiory to efekt moich wieloletnich zainteresowań postacią Marszałka, sięgających jeszcze licealnych czasów. Większość kupiłem na aukcjach, ale są też takie, które otrzymałem jako dary od osób, których krewni byli w różny sposób związani z Piłsudskim.*

Ciekawostkę stanowić może fakt, że zainteresowania Józefem Piłsudskim dr. Mariusza Kolmasiaka wiążą się z historią jego rodziny. Ojciec stryja, prof. Zbigniewa Wójcika (znany historyk, pracownik PAN, autor wielu cennych pozycji z historii Polski), Walenty był przez wiele lat przybocznym Marszałka. Jego postać została również uwieczniona m.in. na znanych zdjęciach z okresu przewrotu majowego w 1926 roku, które w oryginale można oglądać na wystawie.

Zdaniem historyka i kolekcjonera wśród wielu zgromadzonych eksponatów na szczególną uwagę zasługują:

- maska pośmiertna Piłsudskiego, która stanowi przedwojenną kopię oryginału,
- orzełek z wojskowej czapki z dedykacją dla I Marszałka Polski, który Józef Piłsudski dostał w 1930 roku w prezencie,
- bilet wizytowy Józefa Piłsudskiego,

- papeteria z lat 20. XX wieku z monogramem Józefa Piłsudskiego,
- zdjęcie z 1915 roku z autografem Józefa Piłsudskiego (podpis wykonany ołówkiem, co pozwala przypuszczać, że powstał jeszcze w czasie I wojny światowej),
- dokumenty odnaczeniowe z jego podpisami,
- zaproszenia na herbaty i przyjęcia u Naczelnika Państwa,
- żałobny bilet wizytowy żony Aleksandry Piłsudskiej,
- kartki pocztowe wysyłane do Piłsudskiego do Magdeburga w 1918 roku i na Maderę w 1930 roku,
- pierwsza biografia Józefa Piłsudskiego z 1915 roku,
- przedwojenne exlibrisy Biblioteki Narodowej i Instytutu Józefa Piłsudskiego w Warszawie,
- częstochowskie piłsudczana.

Do swoich zbiorów dr Kolmasiak ma praktyczny stosunek.

- Jestem piłsudczykiem i chciałbym propagować, zwłaszcza wśród młodzieży, wiedzę o tej zasłużonej dla Polski postaci. Dlatego też moja kolekcja w założeniu

ma służyć innym, być wykorzystywana w edukacji i pokazywana na wystawach. Ekspozycje muszą układać się w opowieść o życiu i czynach Marszałka Piłsudskiego, więc takie dopasowanie do kolekcji jest jednym z najważniejszych kryteriów, którym kieruję się przy zakupach piłsudczan. Każda kolejna wystawa jest więc okazją do pokazania innej ekspozycji, rozbudowanej o pozyskane w międzyczasie ekspozycje. Najczęściej pokazuję swoje zbiory na niewielkich wystawach towarzyszących naszym częstochowskim uroczystościom piłsudczykowskim, ale dwukrotnie przygotowałem też większe ekspozycje: raz w 2012 roku w sali wystawowej Biblioteki Głównej Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie oraz rok później w Muzeum Regionalnym w Muszynie (woj. małopolskie).

Ekspozycje – w postaci ilustracji, historyk wykorzystuje także w swoich publikacjach. Zainteresowanych zachęcamy do sięgnięcia po najnowszą książkę dr Mariusza Kolmasiaka zatytułowaną *Kolebka Wielkości. Zułów, miejsce urodzenia Marszałka Józefa Piłsudskiego* (2017).

Kalejdoskop wystawienniczy Biblioteki Głównej Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie

 Joanna Bochaczek-Trąbska

W 2017 r. w Bibliotece Głównej Akademii im. Jana Długosza zorganizowała trzy wystawy, a trzy ekspozycje zostały przygotowane przy jej współudziale. Jak zwykle zakres tematyczny prezentowanych materiałów był szeroki i różnorodny. Połowa z wystaw została poświęcona wybitnym osobistościom nauki i kultury polskiej.

Rok wystawienniczy otworzyła ekspozycja pt. *Poetycki krajobraz zimy*, przygotowana ze zbiorów biblioteki. Była urokliwą opowieścią o zimowym krajobrazie wyrażoną poprzez wiersz i reprodukcje obrazów polskich i europejskich mistrzów pędzla. W fotoramach obok poezji zaprezentowano akwarele autorstwa Joanny Bochaczek-Trąbskiej spójne tematycznie z konwencją całości.

W marcu w sali wystawowej biblioteki można było oglądać pokłosie działalności młodych twórców, w tym miesiącu bowiem zaprezentowano pokonkursową ekspozycję prac dzieci i młodzieży w wieku od 6 do 16 lat zatytułowaną *Moja plastyka – moja technika*. Organizatorem konkursu objętego patronatem J.M. Rektor AJD, dziekana Wydziału Sztuki oraz dyrektora Instytutu Sztuk Pięknych AJD był Zespół Wychowania przez Sztukę In-

stytutu Sztuk Pięknych AJD. Uczestnicy konkursu mieli za zadanie wykonać prace w wybranym przez siebie formacie i technice plastycznej, fotograficznej lub innych wizualnych technikach łączonych.

W rocznicę stulecia śmierci wybitnego polskiego doktora medycyny, filozofa i działacza społecznego Władysława Biegańskiego można było w sali wystawowej biblioteki zwiedzić wystawę pt. *Władysław Biegański lekarz i filozof*. W gablotach znalazł się szeroki wachlarz literatury o słynnym działaczu, jak również pozycje jego pióra, a ponadto: liczne fotografie oraz pocztówki z częstochowskich miejsc upamiętniających tę postać, ekslibrisy z wizerunkiem Biegańskiego. Wykorzystane zbiory pochodziły z zasobów biblioteki. Z tekstów zamieszczonych w fotoramach wyłoniły się barwne życiorysy i światopogląd słynnego lekarza.

W czerwcu otwarto wystawę poświęconą kolejnej zasłużonej osobistości, koneserowi sztuki, literatury, filozofii. Na ekspozycji pt. *Bolesław Leśmian – poeta niedoceniany i zapomniany* przedstawiono szeroki wybór literatury tego polskiego poety, prozaika, krytyka, czoło-

wego przedstawiciela literatury dwudziestolecia międzywojennego. Zaprezentowano wybrane fragmenty jego dokonań opatrzone licznymi ilustracjami. Całość ukazała burzliwy obraz życia tego niepokornego twórcy pozostającego do końca wielkim literackim samotnikiem, którego poezja nie ma sobie równej.

Dwie kolejne wystawy przygotowano przy udziale Biblioteki Głównej. Pierwsza z nich: *Twierdze Rzeczypospolitej Obojga Narodów – XVIII wiek* stanowiła wizualne dopełnienie międzynarodowej konferencji naukowej pt. *Twierdze osiemnastowiecznej Europy. Spotkanie 2. Od Vaubana do Montalemberta*, która została zorganizowana w dniach 22–23

foto. archiwum

września 2017 r. w Częstochowie przez Instytut Historii AJD, PTH Oddział w Częstochowie i Stowarzyszenie Garnizon Fortecy Częstochowskiej. Na ekspozycji można było obejrzeć fotokopie osiemnastowiecznych planów przedstawiających wybrane fortece Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Zaprezentowano m.in.: plany twierdz państwowych w Kamieńcu Podolskim i Białej Cerkwi, prywatnych w Brzeżanach i Słucku oraz fortyfikacje miejskie Gdańska, Elbląga i Torunia. Nie mogło oczywiście zabraknąć wizerunku twierdzy jasnogórskiej, w tym niezrealizowanych planów jej rozbudowy z okresu Sejmu Czteroletniego.

W sali wystawowej Biblioteki Głównej AJD można było zwiedzać wystawę pt. *Zbigniew Wójcik (1922-2014). Historyk. Niepokorny człowiek*, którą przygotowali dr hab. Anna Odrzywolska-Kidawa i dr Mariusz Kolmasiak. Ekspozycja została poświęcona wybitnemu historykowi,

poruszającemu się na płaszczyźnie nowożytnych dziejów Europy Wschodniej i jej stosunków międzynarodowych. Na wystawie można było zobaczyć wiele autentycznych pamiątek po profesorze pochodzących ze zbiorów prywatnych, fotografii, dokumentów, odznaczeń oraz publikacji jego autorstwa, jak również dedykowanych mu książek i artykułów. Interesujące dopełnienie całości stanowią gabloty imitujące biurko z oryginalną maszyną do pisania oraz regał z biblioteczeki Z. Wójcika.

Organizatorzy podczas wystawy w Bibliotece Głównej

Spotkanie z literacką twórczością Zdzisława Beksińskiego

opr. Elżbieta Hak / Ewelina Dziewońska-Chudy

Kolejne spotkanie naukowe poświęcone literackiej twórczości Zdzisława Beksińskiego, miało miejsce w Instytucie Filologii Polskiej AJD 21 listopada 2017 roku. Spotkanie zorganizował piotrkowski oddział Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza we współpracy z częstochowskim oddziałem Towarzystwa. Zaproszeni uczestnicy skupili uwagę na wybranych opowiadaniach artysty, między innymi: *Piasek*, *Godzina zero II*, *Bakterie*, *Manekiny*, *Kobieta z portretu*, *Alfa I*, *Alfa III*, *Zamach*. Wymie-

nione tytuły powstały w latach 60. XX wieku i prezentują niezrozumiałe, mroczne wizje świata. Zdzisław Beksiński za pomocą swoich krótkich tekstów ukazał problematykę przemijania oraz procesy pamięci, które również są nie do końca zrozumiałe.

Najważniejszymi problemami poruszonymi podczas spotkania były kwestie dotyczące opisu postaci oraz rzeczywistości, która ich otacza i z którą nieustannie walczą. Niezdarnie próbujące przezwyciężyć poczucie zagrożenia są tak samo brzydkie jak

(nie)realność wrogiej przestrzeni. Oprócz tego walczą one z cierpieniem i samotnością. Zawile opisy powtarzające się w określonych partiach tekstu sprawiają wrażenie koszmaru sennego, a czytelnik może się w nich troszkę pogubić. Spotkanie pokazało, że twórczość Zdzisława Beksińskiego możemy dziś odczytywać nie tylko poprzez jego obrazy i fotografie, ale także opowiadania, które wzbogacają i uzupełniają działalność artysty.

W spotkaniu wzięli udział doktoranci Akademii im. Jana Długosza:

- Marzena Forma,
- Paulina Piasecka,
- Ewelina Dziewońska-Chudy,

- Anna Meiser,
- Elżbieta Hak,
- Tomasz Florczyk,
- Łukasz Sasuła,
- Michał Wilk,
- Jan Kaczmarzyk.

Patronat medialny nad wydarzeniem objęły portal informacyjno-kulturalny CzeKultura.pl oraz Koło Literackie Anafora działające przy Akademii im. Jana Długosza. Organizatorzy zapowiadają kolejne spotkania, które będą w 2018 roku.

Przypomnieli o Lwowie, upamiętnili Stefana Banacha

 Marek Makowski Marek Makowski

Sukcesem zakończyła się konferencja zatytułowana „Z dziejów Kresów Wschodnich. Lwów”. Tuż przed jej rozpoczęciem odbyła się miła uroczystość nadania sali wykładowej imienia lwowskiego matematyka prof. Stefana Banacha. Wewnątrz audytorium odsłonięto pamiątkową tablicę poświęconą naukowcowi (chodzi o salę nr 3002, która znajduje się w budynku Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie mieszczącym się przy al. Armii Krajowej 13/15).

Sala imienia prof. Stefana Banacha

Podczas konferencji przypomniano postać Stefan Banacha. Naukowiec urodził się 30 marca 1892 roku. Już w młodości wykazywał się ponadprzeciętnymi zdolnościami matematycznymi oraz lingwistycznymi. W dużej mierze uczył się sam. W 1916 spotkał doktora

Hugo Steinhaus, a ich znajomość zaowocowała współpracą naukową; także dzięki doktorowi Banach rozpoczął pracę na Politechnice we Lwowie. Tam Banach zrobił habilitację, a następnie otrzymał tytuł profesorski. Rozwijał zainteresowania, przede wszystkim w nowej dziedzinie matematyki – analizie funkcjonalnej. Banach otrzymał wiele nagród naukowych, był też prezesem Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Napisał około 60 książek, stworzył wiele twierdzeń, będących dziś fundamentami matematyki. Wraz z Hugo Steinhausem stworzył Lwowską Szkołę Matematyki – zajmowała się ona przede wszystkim analizą funkcjonalną.

Profesor Stefan Banach, to nie tylko znakomity lwowski matematyk, ale również postać niebanalna. Jedną z ciekawostek łączącą się z jego życiem stanowi historia tzw. „Księgi szkockiej”. Cóż to takiego? - był to gruby zeszyt, w którym matematycy (zarówno profesorem, jak też studenci) zapisywali w latach 1935-1941 zagadnienia wymagające rozwiązania. Wiele z nich nie zostało rozwiązanych do tej pory. Księga Szkocka jest w posiadaniu potomków Stefana Banacha zamieszkałych w Niemczech. Tradycja Księgi Szkockiej była kontynuowana po wojnie we Wrocławiu i w latach 1945-1958 powstała Nowa Księga Szkocka. Znajduje się ona obecnie w zbiorach biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego. Stefan Banach zmarł pod koniec II Wojny Światowej na raka płuc (31 sierpnia 1945 roku).

Oto program konferencji:

Część pierwsza - moderator dr hab. Julia Dziwoki, prof. AJD

- prof. dr hab. Jurij Povstenko - „Stefan Banach – wybitny polski matematyk: życie i osiągnięcia”,
- dr hab. Anna Wypych-Gawrońska, prof. AJD - „Polski teatr we Lwowie do 1918 roku”,
- prof. dr hab. Tadeusz Dubicki – „Piotr Tarnawiecki, architekt lwowski”.

Część druga - moderator dr hab. Beata Urbanowicz, prof. AJD

- dr hab. Julia Dziwoki, prof. AJD – „Spuścizny Polskiej Szkoły Matematycznej w II RP”,
- mgr Tadeusz Kałużny, Dyrektor VI LO im. J. Dąbrowskiego – „Księga Szkoła”,
- prof. dr hab. Janusz Zuziak – „Lwów jako kolebka polskich organizacji niepodległościowych”,
- dr hab. Beata Urbanowicz, prof. AJD – „Lwów w edukacji szkolnej II Rzeczypospolitej”,
- dr Anna Czerniecka-Haberko – „Lwowska szkoła historyczna”,
- dr Tamara Kyrylych – „Historyczne oblicza Krakowa i Lwowa”.

Podczas odsłonięcia tablicy pamiątkowej

Wśród zaproszonych gości i uczniów częstochowskich szkół znaleźli się również członkowie lokalnego oddziału Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich, którzy przygotowali okolicznościową wystawę. Jej tematyka nawiązywała do inicjatywy i budowy pomnika Orłąt Lwowskich. Monument znajduje się na jednym z placów w częstochowskiej dzielnicy Raków. Konferencja została zorganizowana w ramach obchodów 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę. Organizatorami przedsięwzięcia byli pracownicy Wydziału Filologiczno-Historycznego oraz Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego.

Wspomnienie o Profesorze Józefie Świątku (1940-2017)

 Arkadiusz Mandowski

Profesora Józefa Świątkę poznałem w 1986 roku. Jako młody absolwent fizyki teoretycznej na Uniwersytecie Jagiellońskim poszukiwałem pracy w rodzinnym mieście. Profesor pełnił w tym czasie funkcję dyrektora Instytutu Fizyki Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie i był kierownikiem Zakładu Fizyki Materiałów Organicznych. Działalność naukową tego zespołu zorganizował praktycznie od zera, przenosząc część aparatury naukowej z Politechniki Łódzkiej, gdzie poprzednio pracował. Tematyka badawcza, którą się pasjonował, dotyczyła właściwości elektrycznych materiałów organicznych ze szczególnym uwzględnieniem mechanizmów przewodnictwa elektrycznego oraz wpływem pułapek na transport nośników ładunku w tych materiałach. Podczas naszej pierwszej rozmowy profesora nie zniechęciła moja zupełnie odmienna specjalizacja dotycząca kosmologii i teorii grawitacji, dzięki czemu zaproponował mi

pracę w swoim zespole. Profesor Świątek był typowym doświadczalnikiem i zapewne doszedł do wniosku, że współpraca z typowym teoretykiem może przynieść pozytywne rezultaty. Jego otwartość na nowe idee i nowe pomysły naukowe była ogromną zaletą.

Po rozpoczęciu pracy i zorientowaniu się w nowej tematyce szybko zainteresowałem się procesami rekombinacji i pułapowania nośników w dielektrykach krystalicznych oraz metodami symulacji numerycznej. Profesor zostawiał mi dużo swobody w pracy naukowej, co bardzo sobie ceniłem. Jeszcze przed doktoratem, który robiłem pod jego kierunkiem, zainteresowałem się zjawiskiem długożyciowej luminescencji. Był to zupełnie nowy obszar badań, który znacznie odbiegał od dotychczasowego profilu naukowego Zakładu. Profesor nie tylko zaakceptował mój wybór, lecz również mnie wspierał przez wiele lat w budowie nowego stanowiska pomiarowego do ba-

dania spektralnie rozdzielczej termoluminescencji. Była to unikalna aparatura w skali krajowej i jedna z niewielu tego typu na świecie.

Sprawy naukowe były tylko jedną z wielu składowych życia Profesora. Ogromną część swej aktywności zawodowej poświęcał sprawom Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego i Uczelni. Zanim jednak dotarł do Częstochowy, był związany z dwoma innymi miastami. Urodził się 13 marca 1940 roku w Sieradzu, ukończył tam szkołę podstawową i liceum. Od 1958 roku przebywał w Łodzi, kształcąc się na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Łódzkiego. Stopień magistra fizyki zdobył w 1963 roku. Od 1 października 1963 podjął pracę początkowo w charakterze asystenta, a od 1965 roku starszego asystenta na Politechnice Łódzkiej. W 1971 roku na Wydziale Chemicznym Politechniki Łódzkiej uzyskał stopień doktora nauk technicznych na podstawie rozprawy *Właściwości elektryczne cienkich warstw wielocząsteczkowych dielektryków organicznych*. Od tego roku kontynuował pracę na Politechnice Łódzkiej na stanowisku adiunkta. W 1982 roku uzyskał stopień doktora habilitowanego na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Łódzkiego w dziedzinie fizyki doświadczalnej na podstawie rozprawy *Stany pułapkowe i przewodnictwo elektryczne polikrystalicznych warstw p-fenyli*.

W Wyższej Szkole Pedagogicznej w Częstochowie pracował od 1 października 1980 roku do 30 września 2010 roku. Początkowo na stanowisku adiunkta, a następnie, od 1 grudnia 1980 na etacie docenta kontraktowego. Od 1 marca 1983 był docentem mianowanym. Od 1 października 1990 był zatrudniony na stanowisku profesora nadzwyczajnego. W 1998 roku uzyskał tytuł

profesora zwyczajnego. Podczas całego pobytu w Częstochowie sprawował wiele funkcji na różnych szczeblach Uczelni – WSP, a później AJD. Początkowo, od 1981 roku kierował Zakładem Fizyki Doświadczalnej, który następnie w wyniku reorganizacji przekształcił się w Zakład Fizyki Materiałów Organicznych, a później w Katedrę Fizyki Materiałów Organicznych. W latach 1982-1993 oraz 2004-2008 był dyrektorem Instytutu Fizyki. W latach 1981-1987 pełnił funkcję dziekana, w latach 1987-1990 prodziekana Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego. Przez dwie kadencje, w latach 1990-1996 pełnił funkcję Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie. Działalność Profesora Świątka przyczyniła się do rozwoju i wzrostu znaczenia Uczelni, Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego oraz Instytutu Fizyki, który otrzymał nową siedzibę i zdobył prawa doktoryzowania. Za swą aktywność naukową i organizacyjną otrzymał wiele odznaczeń, nagród i wyróżnień – m.in. nagrodę Ministra Edukacji Narodowej w 1995 roku.

prof. Józef Świątek / fot. archiwum

Prywatnie Profesor Świątek był lubiany przez swoich przyjaciół i wielu znajomych. W Instytucie Fizyki zainicjował coroczne śpiewanie kolędowe. W czasie spotkań był duszą towarzystwa. Lubił opowiadać o rodzinie, pracy w ogrodzie i przygodach, jakich doświadczył w trakcie licznych podróży turystycznych i naukowych. Było tego sporo – jeszcze w latach 70. był przez 7 miesięcy stażystą w Drexel University (Filadelfia, USA). W latach 80. przez 10 miesięcy przebywał na stażu w Atenach w National Hellenic Research Foundation. Do tego dziesiątki udziałów w konferencjach na całym świecie. Cały czas żył aktywnie. W środowisku częstochowskim pozostanie po nim trwały ślad.

Profesor Józef Świątek zmarł 22 sierpnia 2017 roku.

Inauguracja Roku Akademickiego 2017 / 2018

fot. Adrian Kaptacz

*Wystąpienie Klaudii Marlickiej
Przewodniczącej Samorządu Studentów AJD*

*Wystąpienie mgr. Marcina Kościelniaka
Przewodniczącego Samorządu Doktorantów AJD*

*Dr hab. Andrzej Desperak, prof. AJD
przedstawia wykład inauguracyjny nowy rok akademicki*

W trakcie Inauguracji

Kalejdoskop wystawienniczy Biblioteki Głównej Akademii im. Jana Długosza

fot. archiwum

